

Bože słowo skutkuje

**Runje kaž dešč a sněh z njejba pada a so tam zaso njewróci,
chibazo prjedy zemju napoji a ju płódnú sćini a da wšo rosc,
zo wona symjo dawa k syću a chłěb k jědźi, tak dyrbi słowo,
kotrež z mojeho erta wuńdže, tež być: Wono so ke mni njewróci prózdne,
ale sćini, štož ja chcu, a so jemu radži, k čemuž sym ja jo póstal.**

Jezaja 55,10–11

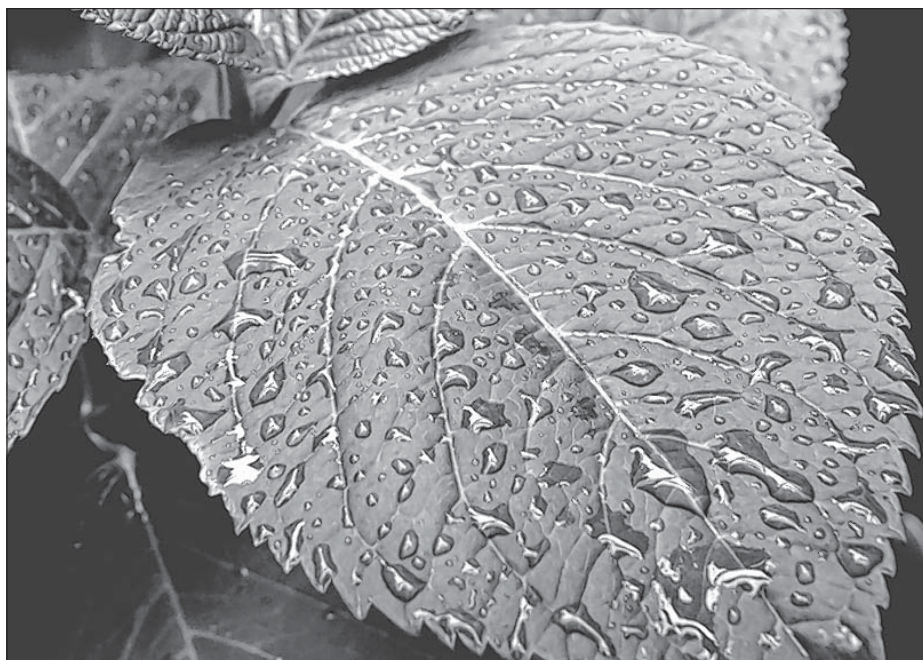
Bóh je w njebjesach. Wón „bydli w swětle, do kotrehož nchtó stupić njemóže; jeho nchtó widzał njeje ani widzeć njemóže“ (1 Tim 6,16). A tola zapřimnje wón njewidzomnje do stawiznow swěta a wosudow ludźi. Swjate pismo nam mjenuje hłowny kanal, po kotrymž Bóh do běha swěta zapřimnje: Je to jeho słowo. Wone wuchadza z njebjes, z woneho swěta, ke kotremuž přistup nimamy, a přińdže dele na zemju a tu wuskutkuje, štož je sej Bóh předewzał. Profet Jezaja přirunuje Bože słowo z deščom, kotryž z njejba pada, zemju mokru a płódnú sćini, zo móžeja wšitke rostliny derje rosc. Runje tak přińdže tež Bože słowo z njebjes na zemju a tu skutkuje.

Hdžež so Bože słowo wozjewja a předuje, tam wone k dobremu skutkuje. Myslmy na to, kak je serbski lud přez Bože słowo postupił w swojej kulturje! Serbske šulstwo je wurostlo z předowanja Božeho słowa. Po reformaciji založichu so we wosadnych wsach cyrkwinske šule, hdžež so tež na wuwučowanje w serbsćinje džiwaše. Naše pismowstwo je nastalo, dokelž přeložowachu serbscy fararjo bibliju, katechizm a spěwarske do maćeršćiny. Kěrluš zaso skutkowachu sylnje do domow a wutrobow. Přez předowanje Ochranowskich bratrow a druhich předarjow pozběhny so moraliski stopjeń serbskeho luda.

Dwaj wobsahaj ma Bože słowo: zakon a ewangelij. Zakon praji, što mamy činić, wón dawa nam orientaciju. Najznačiše zakone su džesać Božich kaznjow a kazń lubosće. Mamy dobre přikłady, kak so ludžo přez Boži zakon změnja a wobnowja, kak so wusměrja na nowe žiwjenje. Nadźijomnje je tež nam Boži zakon wažny a směrnica za wšedne žiwjenje. Hdyž njewěmy, što mamy činić, tak so wuplaći, so za Božim słowom prašeć. Druhdy dóstanjemy spěšnu wotmołwu. Tehodla praji Jezaja w samsnym zwisku: „Wołajće so k njemu, doniž je blisko.“ (Jez 55,6) Boži zakon móže tež wótrje sudzić, hdyž jón njedodžeržimy. My smy njedospołne, hrěšne stworjenja a podležimy wopačnemu myslenju, rěčenju a jednanju. Boži zakon nas potom sudži. Hubjene swědomje je wuraz tajkeho sudjenja. Dskónčnje wotličene budže na kóncu wšěch časow, hdyž mamy stupić před Boži trón, hdžež budže Boži zakon měritko, po kotrymž so naše skutki posudžuja.

Bože słowo njepřińdže na zemju jenož jako zakon, ale tež jako ewangelij, jako „dobře poselstwo“ abo „radostna powěsć“. Ewangelij rěči wo tym, štož Bóh za nas čini. Wón je swojeho Syna na zemju póstal, zo by nješť hrěchi swěta. Bóh njehlada na naše wopačne skutki a njehlada na naš hrěch, ale na Jezusowe zasadjenje na křižu. Wón přetorhnje rječaz złeho a zmóžni nowe žiwjenje. Štóž tutemu poselstwu wěri, přeńdže Bože sudjenje a přińdže do njebjes z luteje hnady. Kelko wožiwjaceho, žiwjenje spěchowaceho, pozbudžaceho je přez ewangelij přišlo do swěta!

Tež w našim času so słowo z njebjeskeho swěta podarmo njepředuje, ale wukonja, štož je Bóh postajił. Zakon a ewangelij skutkujetej, tež hdyž druhdy sčerpnosć trjebamy, prjedy hač wuskutki spóznajemy. Je to kaž w Božej stwórbje. Chwilu traje po dešču, prjedy hač su płody widzeć. Nadźijomnje padnje dešč Božeho słowa pola nas na płódnú rolu.

Bože słowo je kaž dešč, kotryž stwórbu wokřewja a płódné žiwjenje zmóžnja. Foto: prywatne

Smilny Samaritan

Lube džěci!

Wšitke znajeće zawěsće Jezusowe přirunanje wo smilnym Samaritanu. Snano sće so tež hižo prašeli: Staj so Samaritan a zranjeny muž pozdžišo hišće raz zetkałoj? Johnson Gnanabaranam, mjeztym hižo zemřety ewangelski teolog a biskop z Indiskeje, je tež wo tym přemyslował a slědownace napisał:

Jako so Samaritan ze swojeje jězby domoj nawróci, steji njeznata swójbja před jeho chěžnymi durjemi.

„Tutón Samaritan je mje před smjerću wuchował“, praji muž swojey žonje a swojemu synej.

Potom wobroci so na Samaritana: „Po tym zo smy so Bohu w templu džakowali, přiňdžemy k wam. Jako znamjo džakownosće sym wolij a wino sobu přiňjesť. Prjedy zatamach Samaritanow, nětko pak wěm, zo

su tež mjez nimi woprawdźite Bože džěci.“

Žona wustrowjeheneho přepoda Samaritanej šat a rjekny: „Mój muž je mi powědať, zo je so waša drasta z krwju a blótom wozmaža, jako sće jemu pomhať. Tuž natkach nowy šat za was. Prošu, wzmiće jón!“

Smilny Samaritan wotmołwi: „Njeje trjeba, zo mje wobdarujeće. Za Bože džěci je to samozrozumliwe, zo druhim, kiž su w nuzy, pomhaja.“

Nětko stupi mały syn wuhojeheneho muža před Samaritana a praji: „Knježe, wy sće mojemu naney pomhať. Tež waš wosoť je pomhať. Wón je mojeho zranjeného nana njest. Tehodla sym lónco dobreho syna za wosoť sobu přiňjesť. Sam njemóžu hišće druhim tak derje pomhać, dokelž sym hišće mały. Ale sobu pomhać kaž wosoť, to móžu.“

Přez tute słowa so Samaritan wulce zwjeseli – a wosoť wězo přez lónco syna.

Zeseršćita Gabriela Gruhlowa

Z lóncom syna džakuje so hólc wosoťej smilneho Samaritana za jeho pomoc.

Rys.: archiw PB

Kubłanske popoždnje

Lětuše kubłanske popoždnje budže zaso w Budyšinje na Michałskej farje, a to pónđzelu, 11. februara, w 14.00 hodź. Po nutrnosći a swačinje wobhladamy sej film wo zajězdze Serbskeho busa 2012 a wo lońšim serbskim cyrkwinskim dnu w Husce. Naposledk podaja so informacije ze serbskeho ewangelskeho žiwjenja.

Jan Malink

Serbsce. Ewangelsce. Zhromadnje.

Lube swójbje, lubi bratřa a lube sotry!

Klětu nazymu chcemy sej jako ewangelscy Serbja na kónc tydženja wulećeć a wodychnýc. Tři dny dołho chcemy zhromadnje w bibliji čitać, spěwać, diskutować, kemše swječić, hrać a pućować.

Serbski ewangelski kónc tydženja wotměje so wot pjatka, 18., do njedžele, 20. oktobra 2013, w Chołmje pola Niskeje a je za wšitkich zajimcow wotmysleny. Swójbje z džěcimi su runje tak witane kaž džědojo, wowki, samostejacy a młodostni.

Štóž ma zajim, sobu jěć abo samo zhromadne dny sobu přihotować, njech so při-zjewi pola Jadwigi Malinkoweje (tel. 03 42 92 / 63 11 24, j.malinkowa@gmail.com).

Serbske ewangelske towarstwo
wikarka Jadwiga Malinkowa

Zwjeselacy wothłós

Ewangelska srjedźna šula w Bukecach na džen wotewrjenych duri přeprósyla

Njewočakowano wulka ličba staršich ze swojimi džěcimi-šulerjemi štwórtého lětnika pjelnješe k zahajenju informaciskeho popoždnja na dnu wotewrjenych duri pjatk, 18. januara, chódbu před šulskim wołtarjom k zhromadnej nutrnosći. Wosadny farar Thomas Haenchen witaše přítomnych z hronom tydženja „Kotrychž Boži duch wodźi, ci su Bože

džěci“ serbsce a němsce. Sćěhowaše wukładowanje hesla na lěto 2013 ze słowami, kiž tež pola přítomnych džěci kedžbnosć wuwabichu. Chór šulerjow nutrnosć wobrubu a wulki džěl staršich přepróšenju k zhromadnemu spěwanju rady sćěhowaše.

Po tym mějachu wopytowarjo móžnosć, so wo šulskim žiwjenju, wučbje a cyłdnjow-

skim poskitku informować. Wučerjo a šulerjo běchu za to tójšto informaciskich móžnosćow přihotowali. Šulerjo, kiž so po wučbje přidatnje z hudźbu zaběraja, pokičichu zhromadnje ze swojimi kubłarjami mału přehladku dotal nazwučowaneho, hdžež běštej tež serbskej pěsničce pódlu.

W šulskej jědzerni, kotraž běše na tutym dnu na kofejownju šulerjow přetworjena, poskičeštej so lačnym a hłódnym kofej a swačina. Wužitk tuteho derje přiřwzateho poskitka wužiwa so na dobro nakupa wučbnych srědkow.

Na wšitke prašenja staršich a šulerjow wučerjo a člonoj šulskeho towarstwa rady wotmołwachu. Předsydka ewangelskeho šulskeho towarstwa, knjeni dr. Denise Lehmann, mjez druhim staršim wospjet rozložu, zo sta so symbol šule w formje stilizowaneje ryby hakle z přidaćom serbskeho napisma dospołny. „Serbske pomjenowanje šule ma nas tu w Bukecach na naše serbske korjenje dopominać“, wo- na staršim rjekny.

Podawanje serbsčiny je wot přichodneho šulskeho lěta sem předwidžane. Nadžijamy so na dosahacu ličbu zajimcow mjez při-zjewjenymi nowačkami.

Arnd Zoba

Před šulskim wołtarjom swječachu šulerjo, wučerjo a starši na dnu wotewrjenych duri nutrnosć z wosadnym fararjom Thomasom Haenchenom.

Foto: A. Zoba

Za Bože słowo w serbskej rěči

Serbski wosadny zwjazk so w Budyšinje k lětnej hłownej zhromadźiznje zešoł

Sobotu, 19. januara, zeńdže so na Michałskej farje w Budyšinje Serbski wosadny zwjazk k swojej lětnej hłownej zhromadźiznje. Superintendent Malink powita serbskich zastupjerjow dwurěčnych wosadow z Ochranowskim hesłom „Knjez swojemu ludej k prawu dopomha, a nad swojimi wotročkami so wón smili“ (5 Móžj 32,36). K přenjemu razej móžeše tež Hodžijskeho fararja Rummela witać, kotryž je w nowembrje swoje přenje serbske kemše swjećił.

W rozprawje na lěto 2012 podachu so wšelake ličby. Swjećachu so 25 serbskich kemšow, z nich najwjac w Budyšinje w Michałskej cyrkwi. K temu přinđu štyri dwurěčne kemše, mjenujcy w Malešecach, we Wojerecach, w Rakecach a w Slepom. 13 wosadnych popołdnjow so wuhotowa. Wo dźěćace kemše w Budyšinje staraše so Gabriela Gruhlowa. Bohužel je město serbskeje katechetki njewobsadźene. W serbskim rozhlосу wusylaše so 24 njezdělskich ewangelskich kemšow a 74 króć rěčachu lajkojo Nabožne słowo k dnjej. Najwjace wukładowanjow přewza Pawoł Wirth

z Zweibrückena. W rozprawje pokaza so na wšelake nowše wuwica. Ewangelscy Serbja su w interneće na stronje Serbskeho ewangelskeho towarstwa z praktiskimi poskitkami zastupjeni (Ochranowske hesła, lekcionar a Spěwarske). Bjesady so schadźuja w Rakecach, w Hodžiju a w Bukecach. Wosadne łopjena maja we wšelakich wosadach serbski podžěl. Z Bukec rozprawješe so wo wožiwjenju jutrowneho spěwanja, na kotrymž so tež farar Haenchen ze serbskim přinoškom wobdžěli.

Knjeni Fischerowa wot cyrkwinskeho kasoweho zarjada w Budyšinje předstaji hospodarski plan na lěto 2013. Džakowano jeje wustojnemu džětu a jeje dojednanju z cyrkwinskej wyšnosću su so financne wobstatki Serbskeho wosadneho zwjazka rozmnožili. Přitomni schwalichu jeje načisk hospodarskeho plana. Cyłkownje da so na to pokazać, zo Sakska krajina cyrkej serbske ewangelske džěto financielnje derje zaruči.

Dalši dyk dnjoweho porjada běchu předewzaća na lěto 2013. Nimo hižo znatych zarjadowanjow zbudžištej wosebitu

kedźbnosć džěłarnička serbskich Bjesadow, předwidžana za 27. apryl w Bukecach, a serbski ewangelski kónc tydženja nazymu w Chołmje, za kotryž je wikarka Jadwiga Malinkowa zamotwitosć přewzała. W diskusiji wupraji so wobkedźbowanje, zo mamy rjad wjerškow we wosadach, zo pak zhubi z tym Serbski ewangelski cyrkwinski džěń na wuznamje. Jan Bart rozprawješe wo filmje, kotryž běchu šulerjo Wojerowskeho Johanneuma wo Domowinje nawjerćeli. Měrcin Wirth informowaše, zo ma Pomhaj Bóh wot januara lěpšu papjeru. Přitomni přihosowachu dotalnej praksy, zo wostanje časopis ewangelskich Serbow čornoběty. Günther Wjenk z Drěwcow pokaza na załoženje serbskeho kruha we Wojerowskej kónčinje, kotryž změje tamniši serbski swjedźeń 9. junija přihotować. Nutrnosć na zelenym štwórtku w Patokec bróžni na Horach nawjeduje po wotchadže fararja Nagela Manfred Hermaš.

Zhromadźizna skónči so ze zhromadnym kěrlušom a ze žohnowanjom. *jm*

We Wojerecach serbski ewangelski džěłowy kruh založeny

Serbski ewangelski domizniski swjedźeń we Wojerecach ma so tež přichodnje wotměwać. Wo tym běchu sej přitomni zeńdženja dnja 11. januara, na kotrymž džěše wo přichod tehole swjedženja, přezjedni.

Přeprysoj běstaj zastupjerjow z Wojerec a wokolnych wsow do tamnišeho Lutheroweho domu Wojerowski superintendent Heinrich Koch a Serbski superintendent Jan Malink. Wobaj mještaj za třebne załožiť serbski ewangelski džěłowy kruh, zo by so džěło, kotrež bě dotal farar Joachim Nagel wukonjał, dale wjedło. „Farar Nagel je nam pokazał, zo stej serbska rěč a kultura w ewangelskej cyrkwi žiweje a zo ma serbskosć wokoło Wojerec přichod. Z domizniskich dnjow, hač w Brětni, Narću abo druhdže, su ewangelscy wosadni mocy čerpali“, rjekny superintendent Malink. Stajnje zaso rozprawjachu přitomni wo tym, z kajkim lóštom su drastowe towarstwa domizniski swjedźeń a dalše serbske cyrkwinske zarjadowanja wuhotowali. „Wo serbskich kemšach loni zeleny štwórtk w Kulowje ludžo hišće džensa rěča“, praji Carola Holdtowa ze Spal.

Superintendent Koch zwurazni, zo je so domizniski swjedźeń Janskeje wosady zašće lěta k wosebitemu wjerškej wuwil, kotryž měł so dale wjesć. „Nowy džěłowy kruh, kotremuž dyrbi znajmjeńša jedyn zastupjer z kóždeje wsy přisłušeć, ma so zasadjeć za hajenje serbskich ewan-

Do wuhotowanja serbskich ewangelskich domizniskich swjedženjow we Wojerecach su wšitke generacije zaprijate, kaž tu w lěće 2009.

Foto: M. Kašpor

gelskich tradicijow tu na hranicy mjez Hornjej a Delnjeju lužicu“, Koch wuzběhny. Nastupajo wuhotowanje lětušeho domizniskeho dnja překwapi wón přitomnych z listom fararja Nagela, w kotrymž rozložil nowowuměnkarske organizatoriske nazhonjenja. Jeho nastorki je džěłowy kruh džakownje přijimał. Jako možny termin za swjedźeń wobzamknychu 9. junij. Hdže so wón wotměje, njeje hišće jasne. Ze zastupjerjemi dweju wsow so tuchwilu rěči.

W běhu rozmołwy spomni so tež na dalše tradicionelne zarjadowanja, kaž dwurěč-

ne kemše zeleny štwórtk w Patokec bróžni na Horach a jutrowne spěwanje čichu sobotu w Čornym Chołmju. Přeprysoj so na Serbski ewangelski cyrkwinski džěń lětsa w juniju do Delnjeho Wujězda. Dale wupraji so přeće, zo njeměli so na cyrkwinski swjedźenjach jenož serbske drasty prezentować, ale so bóle tež na serbsku rěč džiwac.

K wjeselu přitomnych bě Jan Malink serbske Spěwarske sobu přinješt. Z nich sej na spočatku a na kóncu zhromadźizny znate a njeznate kěrlušy zaspěwachu.

Měrcin Kašpor

W Budyskim měščanskim muzeju wo serbskej farskej swójbje

Wosebita wustajeńca z eksponatami ze zawostajenstwa bratrow Jurja a Jana Bohuwěra Jakubec

W Budyskim měščanskim muzeju je wot 4. nowembra 2012 do 5. meje 2013 widзец wosebita wustajeńca składnostnje 100lětneho jubileja muzejowego domu. Pod hesłom „Dom poľny pokładow a stawiznow“ pokazuja so wubrane ekspozicije

naty, kotraž před něhdźe lětstotkom do muzeja přinđzechu. Ze serbskeho wida je zajimawe, zo so we wustajeńcy tež drohoćinki ze zawostajenstwa wuznamnje Jakubec farskeje swójbje zjawnosći prezentuja.

Jakubec swójbja

Nan Ernst Bohuwěr Jakub (1800–1854) bě farar Michałskeje wosady w Budyšinje a w swojim času wodźaca wosobina ewangelskich Serbow w Sakskej. Wón so 1829 wožen z Němku Augustu rodź. Fischer (1807–1897) z Běheho jelenja w Drježdźanach, kotraž z přichilnosće k swojemu mandželskemu dosć derje serbsce nawukny. Mandželskaj kubłašaj swoje pjeć dźěć w nabožnym a narodnym duchu. Starši syn Jurij (1839–1913) sta so z dołholětnym fararjom w Njeswačidle a młódsi syn Jan Bohuwěr (1849–1913) z gymnazialnym profesorom a kublarjom princow w Drježdźanach. Z třoch sotrow so staršej wudašćej: Lydija (1830–1895) na seminarskeho direktora a fararja Jurja Arnošta Wanaka a Hedwiga (1832–1908) na gymnazialneho profesora a słownikarja Křescana Bohuwěra Pfula. Najmłódsza sotra Emka (1835–1909) wosta njewudata a wjedžeše swojemu bratrej-fararjej w Njeswačidle domjacnosć.

Wšitcy Jakubec swójbni zasadźowachu so čas žiwjenja ze swojimi duchownymi darami, swojim dźěłom a zamóženjom za serbske naležnosće. Wosebje bratraj wopokazašaj so tež jako wulkomyślnaj mecenaj a staj z fundacijemi za serbske paćerske dźěć, serbskich studentow teologije a serbskich wučerjow nabožno-narodne žiwjenje w ewangelskich Serbach spěchowaloj. Dokelž wostachu wšitke pjeć

Takle bě Jakubec stwa w Budyskim měščanskim muzeju po jeho wotewrjenju před 100 lětami zarjadowana.

Foto: měščanski muzej Budyšin

Jakubec dźěći bjez potomnistwa, staj naposledk bratraj hódnoty dźěl swójbneho zawostajenstwa přepodałoj Budyskemu měščanskemu muzejej.

Wotkazanje muzejej

Hižo w léće 1910 Jakubec bratraj muzejej swoje zawostajenstwo poskićišaj. Hišće samsne léto měščanska rada jako wobsedźerka muzeja jeju dar, wobstějacy ze 438 pozicijow, přiwza. Tak so při nowotwarje muzeja w lětomaj 1910 do 1912 dwě rumnosći jako Jakubec stwě připrawišćej, při čimž Jakubec bratraj hišće dźěl wudawkow za wuhotowanje tuteju stwow samaj plaćešaj. Jako so nowy muzej 22. decembra 1912 wotewri, přepodašćej so zjawnosći tež Jakubec stwě, kotrež běšćej w rumnosćomaj č. 35 a 36 zaměšćej a kotrež so po přeću bratrow-darićelow „Zimmer der Familie Pastor Jacob I. und II.“ mjenowašćej. Přez Druhu swětowu wójnu so dźěl eksponatow zhubi, tak zo bě w minjenych lětdžesatkach jenož hišće jedna „Jakubec stwa“ widзец. Po wobnowjenju a nowozarjadowanju muzeja w léće 2009 pak wona hižo wobstatk trajnjeje wustajeńcy njeje.

Wustajene eksponaty

W nětčišej wosebitej wustajeńcy pokazuja so meble Jakubec bydlenkeje stwy z časa biedermeiera. We witrinje su mjez druhim wukładžene někotre wot Jurja Jakuba wudate serbske knihy. Mały keluch a tyzka za woblatka služešćej fararjej při Božich

Wušiwane serbske hrónčko služeše jako nasćenowy wobraz.

Foto: J. Malink

wotkazanjach w domach. Wobrazaj Budyškeje Michałskeje cyrkwyje a napohlada Njeswačidla pokazujetej měšćnje skutkowanja Jakubec nana a syna. Zajimawa je wušiwanka ze serbskim hronom w starym prawopisu „Ja wjem, so moj WULFO ZWINGER ziwj je“, kotruž je snadź jedna z Jakubec dźowkow zhotowiła. Wobrubjena ze zlotym ramikom je wušiwanka jako nasćenowy wobraz služiła. Wulka fotografija pokazuje młodeho Jurja Jakuba hromadže z Hodźijskim fararjom Imišom, katolskim duchownym Jakobom Kućankom a dalšimi serbskimi wosobinami. Přehladku wudospołnitej portretaj Ernsta Bohuwěra Jakuba a jeho mandželskeje. Wobrazaj stej čim drohotnišej, dokelž dotal žadyn wo nimaj znaty njeje.

Darićelaj eksponatow so we wustajeńcy z fotom a biografiju předstajitaj. Zajimawej stej při tym hódnoceni wobeju. Jurij Jakub je předstajeny pod napismom „Dopředkarski serbski teolog“. W Nowym biografiskim słowniku z léta 1984 wo ⇒

Wšelake eksponaty ze zawostajenstwa Jakubec swójbje

⇒ nim hišće rěkaše, zo „běše konserwatiwny, kraloswěrnny a spuščomny we woćomaj knježaceje klasy“. Podobnje negatiwnje sudžeše samsny słownik tež wo jeho bratru Janje Bohuwěrje: „Jeho stejšico běše konserwatiwne a kraloswěrne, na narodnym hibanju serbskeho luda, kotrež wjedžeše k založenju Domowiny, njeměješe podžěla.“ Jeho zaslužby rysuje wustajeńca pod neutralnym titulom „Studijny direktor Sakskeje princowskeje šule“. Derje, zo móžachu so Budyscy muzejownicy při předstajenju a hódnoćenju woběju wosobinow zepěrać na wudžělki z pomnikowego projekta Serbskeho instituta.

Nastork stawiznopisej

Wustajeńca z eksponatami z legata Jakubec bratrow posrědkuje dohlad do žiwjenskich wašnjow a nahladow, prócowanja a skutkowanja serbskeje farskeje swójby. Na jeje přikładze so pokazuje, kak je symbioza mjez serbskim zmyslenjom, ewan-

gelskej pobožnosću a byrgarskimi wašnjemi bohate plody na nabožno-narodnym polu njesła. Jakubec swójba, kotrež stawy su w dwěmaj generacijomaj na wusahowace wašnje ze swojim skutkowanjom a swojimi pjenjezami serbstwo spěchowali, by sej zaslužila nadrobnije předstajenje w serbskim stawiznopisu.

Dobru składnosć k temu skića 100. posmjertniny bratrow Jurja a Jana Bohuwěra Jakubec, kotrež lětsa w aprylu a nowembru wopominamy.

Trudla Malinkowa

Meble Jakubec bydlenjskeje stwy z časa biedermeiera

Najstarše towarstwo serbskich byrgarjow a wobydlerjow 1780/81 pohrjebna kasa ewangelskich Serbow města Budyšina založena

Mało znate je dotal serbske žiwjenje w Budyšinje hač do přenjeje počatku 19. lětstotka. A při tym běše wobydlerstwo toho časa – byrgarjo a ći, kotřiž tu na podruž bydlo sej z jednorým džětom swój wšědny chłěb zaslužichu – z wulkeho džěla

serbske abo serbskeho pochada. Wjetšina bě ewangelskeho wěrywuznaća. Tež wo tehdyšim wosadnym žiwjenju mało wěmy. Čim zajimawšo tuž je, hdyž dowoleja nam pisomne žórła z woneho časa hłubši dohlad do tehdyšich wobstejnoscow.

We 18. lětstotku založichu tež w Budyšinje tak mjenowane pohrjebne kasy, zo bychu za potrjechenych pomjeńšili košty pohrjebow. Běchu to towarstwa z wobmjezowanej ličbu sobustawow. Prěnju pohrjebnu kasu založichu spočatk, dalše w druhej počatku 18. lětstotka. Na třecim dnju jutrow lěta 1780 rozsudžichu so ewangelscy Serbj města, sej po přikładze hižo eksistowacych tež tajku založić. Po třebnych přihotach zapodachu 3. februara 1781 wotpowědnu próstwu a wustawki na radu města Budyšina. Spisał a dał do praweje juristskeje formy bě ju serbski prawiznik Jurij Ramš. Jako wotpohlad a zaměr mjenuje so w zawoźe (*přenjest M. Š.*):

„Dokelž smy ze wšědneho nazhonjenja smjercě přeswědčeni a dokelž wostanje winowatosć, zemřětych po křesćanskim wašnju pohrjebać, tak wšak zamóženske wobstejnoscě toho abo tamneho njejsu přeco tak wunošne, zo móhl třebne pjenjezy za pohrjeb bjez tyšnosćow a starosćow zwjesć. Tohodla je so tu w Budyšinje zhromadziła črjoda serbskich měščanow a wobydlerjow, kotřiž so rozsudžichu nahromadzić třebne wudawki za pohrjeb swojich zemřětych přez zběranje wěstych měsacnych přinoškow a ćěloweho dawka na kóžděho sobustawa.“

W přenim paragrafje wobmjezuje so člonstwo na „wšitkich w a wokoło Budyšina bydlych serbskich byrgarjow a wobydlerjow kaž tež Serbow na wsach, kotřiž

su hač do kónca swojeho žiwjenja ewangelskeho wěrywuznaća a w swojim mandělstwje dostojnje a porjadnje žiwi“.

Měščanska rada zapodate wustawki a z tym tež towarstwo hižo 12. februara samsneho lěta wopodstatni a schwali. Jeho přimjeno bu „Wendische Grab-Casse“, towarstwo same pak mjenowachu „Wendische Grabe-Gesellschaft“ abo tež „Wendische Grabe-Societät“. (Porno tomu w knize „Sorbische/Wendische Vereine 1716–1937“ z lěta 1793 wopisana „Serbska pohrjebna pokladnja“ podate pomjenowanje „Wendische Begräbniskasse“ nima a njeznaje, ale so stajnje jenož „Begräbnis-Anstalt der Budišinischen katholischen Gemeinde“ mjenuje a Serbow kaž Němcow woběju konfesijow jako sobustawow wopřija.)

Prěnje wustawki serbskeje pohrjebneje kasy podpisa 46 serbskich měščanow a wobydlerjow, mjez nimi dvě žonje – Madlena Lanzyna a Hana Jakulina. Přeni tři předstejićerjo, a to na čas žiwjenja, běchu byrgarjo Marćin Klingner, Jan Šořta a Handrij Lorenc.

Prawa a winowatosće sobustawow rjadowachu so w 21 artiklach (paragrafach). Po přenich wustawkach měješe towarstwo jenož 100 člonow wopřijeć. Měsačne přinoški we wysokosći kroša a přidatnje dwaj krošej na kóžděho zemřěteho sobustawa towarstwa zběrachu so dwuměsačnje. Dale rjadowachu so mjez dru-

him starobna hranica přistupa (40 lět), zastupny pjenjez (1 toler 12 krošow), wysokosć poskićeneho pohrjebneho pjenjeza, ličba nošerjow (tutu službu wukonjachu porjadu člonjo), darmotne přewostajenje křiža a smjertneho ruba. Dobrego wothłosa dla spočatna ličba sobustawow spochi stupaše. Towarstwowe zhromadźiny wotměwachu so po spočatnym přikładze kóždolětnje na třecim dnju jutrow.

Někotre lěta pozdžišo, 1796, wobroći so na Budysku měščansku radu znowa serbski měščan, zahrodnik Jan Jakub Skop, z próstwu, směć založić dalše pohrjebne towarstwo. Tehdy wšak bě so ličba tajkich zjednoćenstwow hižo wo tójšto rozšěrila, mjez druhim z hižo mjenowanym katolskeje wosady a dalšim na Židowje. Tohodla wotpokaza měščanska rada próstwu, po tym zo bě měščanski syndikus we wotpowědnym posudku dwělował na wužitku mjeztych džesateje pohrjebneje kasy.

W lěće 1804 so wustawki, kaž hižo lěta 1783 a 1788, znowa přiměrjachu a wudospołnjachu. Přeni předstejićer bě přeco hišće zahrodnik Marćin Klingner, druhi nětko Handrij Rachlowc, radžiny posoř na konju, a třeci Jan Rječka, wobsđer fərbarka. Konfesionelneje wjazanosće běchu so mjeztych wzdalili a rozšěrili člonstwo na 400. Kak došlo tute pohrjebne towarstwo wobsteješe, dotal znate njeje.

Měrko Šořta

Zažni romantikarjo w serbskej poeziji

W rjedže „Serbska poezija“ je dr. Franc Šěn ze Serbskeho instituta loni wudał zešiwk z basnjemi serbskich romantikarjow. Su to twórby serbskich studentow, kotřiž studowachu mjez 1812 a 1829 w Lipsku ewangelsku teologiju. W tehdyšim času po Napoleonskich wójnach méješe němska romantika swój wulki čas. Romantika wotkry wosebitu hódnotu swójskeho naroda a ju z wjele začucom pěstowaše.

mantiki wobnowił. Studenća dachu so do basnjenja a zapisachu swoje basnje do wosebiteho zešiwka, je z tym pozdžišim časam wuchowuju.

Hižo Palowski farar Korla Awgust Jenč bě so w 19. lětstotku ze serbskimi romantikarjemi zaběrał. Po nim wotkry Ota Wićaz „Lipsk jako ródnišćo serbskeje romantiki“. Nětko je Franc Šěn 34 basnjow wupał a je we 58. zešiwku „Serbskeje poezije“ spřistupnił. Basnicy běchu pozdžišo zwjetša znaći serbscy fararjo: Handrij Lubjenski w Budyšinje, Křesćan Koernig w Rakecach, Ernst Bohuwer Jakub w Budyšinje, Handrij Brósk w Budestecach a Hendrich Awgust Krygar w Poršicach. Handrija Zejlerjowe zažne basnje, byrnjež w samsnym času nastali, so njejsu do zběrki přiwzali, snadź tehodla nic, dokelž bychu sej zaslužili wosebite wudaće.

Basnje serbskeje romantiki čerpaja

z třoch žórłow: z pěsnjow němskeje romantiki, ze serbskeho ludoweho basnistwa a z Rěčerskeho kěrluša Jurja Mjenja. Čěske abo tamne slowjanske wliwy njejsu hišće spóznać, tute so hakle pozdžišo w serbskim basnistwje wobkedźbowachu. Čitar so džiwa, kak lóštnje móžachu tehdyši studenća lubošćinske a narodne basnje pisać. Rjenje čitaja so tež dožiwjenja stareho Hančka, kotryž spyta na Wósporskim hermanku stareho kozoła předać.

Zestajer Franc Šěn je dokładne džěło předpožitił. Podawa wujasnjenja k njeznatym słowam a wěcam, zwěsći rukopisne žórta a němske předlohi serbskich basnjow. Po wašnju rjada „Serbska poezija“ podawa na nutřkownej wobalce zawod, kotryž swědči wo wulkej wědže awtora. Za njeho běše Lipsk w času romantiki „kolebka serbskeje narodneje literatury“.

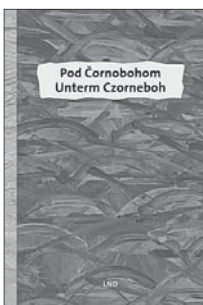
Jan Malink

Serbska poezija 58: Zažni romantikarjo, zestajal Franc Šěn, LND 2012, ISBN 978-3-7420-2227-1

Bohate pokładnišćo Bukečanskich stawiznow

Štóz je džensa pod Čornobohom we wsach wokoło Bukec po puću, drje so powšitkownje z „Kuntach“ wita. Marko Grojlich je to w swójim džěcatstwje hakle nawuknyć dyrbał. Nětko přeprašuje wón ze swojej serbsko-němskej knihu „Pod Čornobohom/Unterm Czorneboh“ na časowu jězbu. Archiwu kaž tež serbski tydzenik a dzenik mjez 1842 a 1937 je Bukečanski awtor přehladal a z wubranymi powěsćemi a rozprawami žiwe serbske korjenje regiona do pomjatka zwolał.

Z dwurěčneje čitanku dóstanje zajimc zběrku wo historiskich podawkach do rukow. Wjele powěsćow swědči wo bohatym serbskim žiwjenju Bukečanskich kónčin kónc 19. a spočatk 20. lětstotka, wot doby wotučaceho serbskeho wědomja hač k zakazam serbskich aktiwitow za čas nacional-socializma. „Žórta rozprawjeja wo serbskich towarstwach, serbskich šulach, serbskich

swjedenjach a serbskich džiwa-dłowych wječorkach – wo małych wjeselach a wulkich podawkach, wo surowych wójnach a wšědných podawiznach.“ (Miriam Schönbach, <http://sorbenland.info/woder-pfarrer-von-der-kanzel-fiel>)

Tak namaka so w knize z Ludoweho nakładnistwa Domowina tež rozprawa wo witanju noweho kantora Bukečanskeje wosady w léce 1913. Poprawom chcychu Arnošta Lodneho na jednore wašnje witać. Tola 20 jězdnych „z přenjeje a druheje rjadownju šulskich džěć, z jich wučerjom, z někotrymi sobustawami šulskeho a cyrkwinskeho předstejičerstwa a předsydu serbskeho towarstwa k Pomorcem dele čehnješe.“ W Bukecach „bě młodžina z Bukec, Trjebjeńcy, Wuježka, Lejna, Žornosyk a Błócan rjane čestne wrota natwariła, kotrež běchu ze serbskim napisomom ‚Wutrobnje k nam witaćej!‘ a z bantom w serbskich barbach wudebjene.

W šuli k. Lodneho naš jara lubowaný knjez farar [Gustaw Mjerwa, Th. H.] w přitoměni někotrych wobstarných wosadnych, kotřiž njeběchu do Pomorc dele hić móhli, wočakowaše a jeho z hnujacymi słowami witaše.“ (str. 230)

Tež wo dalšim hudźbniku je rěč. W léce 1927 insererowaše drje deprimowany chórowy nawoda: „Sowrjency. Dokelž běchu spěwne hodžiny w poslednim času jara slabje wopytane, dha je mi to škoda prócy a časa, hdyž dale k Wam chodžu. Dirig.“ (str. 116)

Ale nic jenož swědčenja z nowin tehdyšich lět činja z knihi bohate pokładnišćo. Wučahi z tekstow serbskich awtorow čitanske dožiwjenje skulojća. Za to wužiwa Marko Grojlich džěcace a młodžinske dopomnjenki swójeho nana Pawoła Grojlich, cituje Jana Radyserba-Wjelowe wopisanje bitwy pola Bukec, Měrcina Nowaka-Njechorńskeho pućowanske powědky a wotličěnku Kita Lorenca runje tak kaž wopisanja přirody mjezynarodnje připóznateho přirodospytnika a Rachlowskeho wučerja Korle Bohuwerša Šěcy. Wězo njesmědža tež serbske powěsće podčornobóškich kónčin pobrachować. Tak zetka so čitar z Panom Dytarjom a Šćipatej Maratu.

Ale hdže nož steješe stawizna wo muž, kotrehož běchu kaženja Božeje služby dla zajeli? Bych sej čitarski bančík tola hnydom tam zapožičić dyrbał ...

Marko Grojlich chce ludžom pod Čornobohom – Serbam a Němcem – stawizny swójeje kónčiny a swójeje prjedownikow zbližić. K temu je wjele skladnosće w jeho wotměnjawej knize.

Thomas Haenchen, farar w Bukecach

Pod Čornobohom/Unterm Czorneboh. Historiske powěsće a stawiznički z Bukečanskich kónčin, wudał a z hornjoserbsčiny přenješ Marko Grojlich, 312 stron, wobrazy a faksimile, kruta wjazba, 978-3-7420-2230-1, 16,90 €

Pohlad na Bukecy srjedź 19. lětstotka

Trajna dopomnjenka na serbskeho fararja a wupućowarja

Po Kotečanskim originalu zhotowi a poskići so na předań model pomnika Jana Kiliana

„Serbjo, zachowajće swěru svojich wótcow rěč a wěru!“ Tute znate hrónčko Jana Kiliana steji w třoch rěčach – serbsce, němšce a jendželsce – na pomniku w Kotecach pola Wósporka. Serbja, Němcy a hosćo z Ameriki běchu přítomni, hdyž so tutón składnostnje 200. posmjertnych narodnin serbskeho fararja a kěrlušerja w septembru 2011 poswieći. Pomhaj Bóh je tehdom wobšěrnje wo tym rozprawjať.

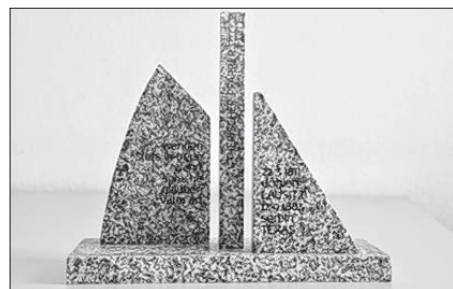
Wot Budyskeho wuměca Ralfa Reimanna načisnjeny a z lužiskeho zornowca zhotowjeny dwaj metraj wysoki pomnik předstaji płachtak, z kotrymž je w lěće 1854 někak 600 Serbow do Texasa wupućowarjow 19. lětstotka. W rozmołwje z ameriskimi hosćimi zhonich tehdy, zo slědza mnozy ludžo z Texasa za korjenjemi svojich prjedownikow z Wukrančic, Kotec a druhich lužiskich wjeskow. Bórže po tym mějach ideju, za nich jako dopomnjenku model pomnika w měridle 1 : 10 zhotowić dać, wězo tež ze zornowca kaž original. Wumělc R. Reimann pomoc přilubi. Njemějachmoj pak nazhonjenja, kak mětoj to přewjesć a dyrbjachmoj tohodla něšto „wuwućowanskich pjenjez“ plaćić. Dachmoj na přikład zornowcowu plečicu najprjedy počišćeć a hakle po tym rozrězać. Při rozrězanju třěbna woda je pak někotre pismiki wotmyła. Nimo toho wuskuťkuje

struktura zornowca, zo njesu čorne pismiki ze zdalenosće jasne čitać. Rozrisanje tutech problemow mjeztym pokročuje.

Dotal stej dwaj modelej hotowej (hlej foće). Zhotowić ma so wabjenske łopjeno. Z nim chcemy wosebje w Texasu wabić, zo móhli ludžo pomnikowy model jako wosebity dar skazać. Wočakujemy wězo tež zajimcow w tukraju. Jasne hižo je, zo změje model swoju plaćiznu, wšako su wudawki za material, wobdžělanje a počišćenje wysoke. Kóždy kupc pak dóstanje čisłowny unikat, přetož nakład budže wobmjezowany.

W zwisku z mojimi prócowanjemi wo tutón projekt staji so mi prašenje, čehodla so tak za njón angažuju. Zaběram so ze stawiznami našeho kraja a mam zajim wosebje za stawizny serbskeho luda. Hnujacy je za mnje dóńt wupućowarjow z lěta 1854, kotřiž založichu sej w Texasu sydlišćo Serbin. Woni pytachu za „slubjenym krajom“, ale – kaž je Jan Kilian na kóncu swjeho žiwjenja sam přiznať – namakali jón njesu, znajmjeńša nic wón. Jeho žedźba za serbskej domiznu bě nježlamana. Kelko młodych ludži, wosebje tež serbskich, w poslednich 25 lětach w starych zwjazkowych krajach a we wukraju tež za tutym krajom pytaťo je, to njewěm. Wěm pak, zo su to mnozy wobžarowali. Domizna njehodźi so narunać, tež nic přez lěpše hospodarske poměry. A tak je hrónčko Jana Kiliana tež džensa hišće aktualne.

Zajimcy za model pomnika móžeja so pola mje w Radworju, Na wětrniku 3, tel. 0174 342 5867, přizjewić. **Ludwig Sachsa**

Model pomnika Jana Kiliana, zhotowjeny po w Kotecach postajenym originalu w měridle 1 : 10

Wurězk z pomnikoweho modela z Kilianowej namoťwu Serbam, zachowajće wótcow rěč a wěru

Fota: R. Ledźbor

Pomnik Jana Kiliana w Kotecach, postajeny w septembru 2011 składnostnje jeho 200. narodnin. Napisma na kamjenju su w němškej, serbskej a jendželskej rěči. Forma pomnika symbolizuje łódź, z kotrejž su so wupućowarjo přez morjo podali, kaž tež łódź žiwjenja, kotruž je Kilian w svojich kěrlušach wobspěwał.

Foto: archiw PB

Powěšće

Ursula Krauße (nalěwo), Inge Münzberg a Reinhardt Schneider we Łazowskim Domje Zejlerja a Smolerja
Foto: A. Kirschke

Łaz. Ursula Krauße z Lipska, 70lětna praprawnučka Korle Awgusta Kocora, a jeje přewodnica Inge Münzberg wopytašej njedawno Dom Zejlerja a Smolerja we Łazu, hdžež jeju Reinhardt Schneider po wustajeńcy wodžeše a jimaj mnoho wo płódnym přecelstwje mjez Zejlerjom a Kocorom rozprawjeć wědžeše. Nimo Łaza wopytašej žonje tež pomnik Kocora w Zahorju a šulski muzej w Stróži, kotryž je po Kocoru pomjenowany. Hakle loni bě praprawnučka Handrija Zejlerja, Urte Dougan z Malmöja w Šwedskej, zwisk k Łazowskemu towarstwu nawjazala.

Smělna. W Smělnjanskej cyrkwi bu njedzelu, 13. januara, Barbara Herbig jako nowa fararka za wosady Smělna, Póckowy a Zemicy-Tumicy zapokazana. Na 300 wosadnych so na swjédženskich kemšach k powitanju 48lětnje dušepastyrki zhromadzi. Zapokazanje měješe Budyški superintendent Werner Waltsgott. Tudyše farske městno, kotremuž je blisko tysac wosadnych přirjadowanych, bě so w léće 2011 wuprózdniło, jako bě dotalny duchowny dr. Jens Buliś ke katolskej konfesiji přestupił.

Drježdźany. Dr. Heiner Koch, dotal swjećacy biskop Kölnskeho arcybiskopstwa, je nowy, mjeztym 49. biskop Drježdźansko-Mišnjanskeje diecezy. Tole su 18. januara runočasnje w Drježdźanach a we Vatikanje wozjewili. 58lětny Heiner Koch pochadza z Düsseldorfa, bu 1980

na měšnika wuswjećeny a skutkowaše mnoho lět w Kölnje. W swojim přenim stejišću wón zwurazni, zo nowe zastojnstwo w Sakskej z radosću, napjatosću a optimizmom nastupi a zo so tež na ekumeniske zetkanja wjeseli. Swjatočne zapokazanje noweho biskopa budže 16. měrca w Drježdźanskej Dwórskej cyrkwi.

Bukecy. Bukečanska wosada da wobnowić row znateho serbskeho wučerja a přirodospytnika Bohuwěra Šěcy. Narodženy 1858 w Klukšu, bě Šěca wot lěta 1877 do 1920 z wučerjom w Rachlowje pod Čornobohom, hdžež wón 1938 zemřě. Swój posledni wotpočink namaka na nowym pohrjebnišću na wuchodnej stronje Bukec. W samsnym rowje su tež pochowani jeho mandželska Hana rodž. Albertec a jeju syn Włodziměr Šěca (1894–1984) z mandželskej Friedu rodž. Kerkec. Po přeću přiwuznych měješe so row njedawno zrunać. Bukečanska wosada pak je so rozsdužiła jón wuznama wosobinow dla zdžeržeća a da jón tuchwilu wobnowić.

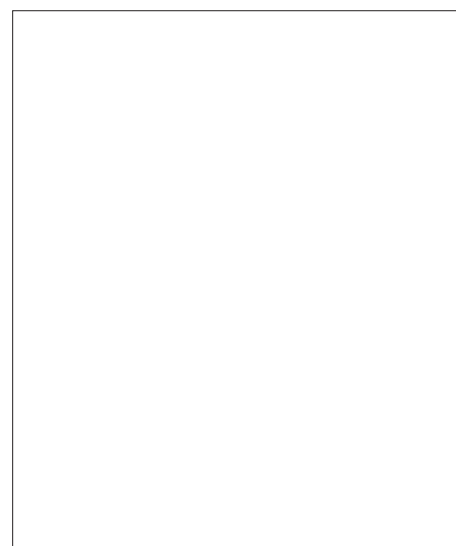
Malešecy. Kónc februara ma so cyrkwina wěža zaroštować, zo móhli so twarske džěta na njej zahajić. Tole wobzamknychu wobdžělene twarske firmy na přenim zhromadnym wuradźowanju 23. januara. Z džětami na wěži a zwónicy ma so ruče pokročować, zo móhli so nowe zwony, kiž buchu loni do 1. adwenta late, hišće lětsa poswjećić. Starosće ma spěchowanske towarstwo tuchwilu z financowanjom. Regionalny cyrkwinski zarjad w Drježdźanach njeje nutřkocyrkwinskej požčonce přihłosował, tak zo ma nětk spěchowanske towarstwo wupad na financach ze zběranjom dalších darow wurunać.

Dary

W decembru je so darilo za Serbske ewangelske towarstwo 100 eurow a 50 eurow a za Pomhaj Bóh 70 eurow a 20 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 150 lětami, 22. februara 1863, narodži so **Hanuš Knjez** do serbskeje džětačerskeje swóby w Budyšinje. Doma knježeše pobožny duch, wšědnje so rano a wječor staw ze serbskeje biblije čitaše. Po wuchodženju ludoweje šule wopyta wobdarjenu hólč wot 1877 Budyški wučerski seminar. Tam skutkowaše sobu w towarstwje Swoboda a wuwučowaše tamnych seminaristow w serbšćinje. Nazymu 1884 nastupi swoje přenje wučerske městno w tehdy nowonatarjonej šuli w Myšecach, witany wot fararja Imiša a mnohich Hođzijskich wosadnych. Z nastupom zastojnstwa zastupi z dobom do Maćicy Serbskeje a započea dopisować do Serbskich Nowin a časopisow. Wuměłsće nadarjenu, rysowaše dobrowólnje a darmo stary Maćičny dom a stwori portret Jana Arnošta Smolerja, kotryž da Maćica čišćeć a mjez serbskim ludom předawać. Ani dvě léće Hanuš Knjez wučerić njemóžeše, potom jeho suchočina, pod

kotrež hižo wjacore lěta čerpješe, na chorołožo putaše. 23lětny wón, jeničke džěćo swojeju staršeju, 12. januara 1887 (w NBS podaty smjertny džer ma so korigować) doma w Budyšinje zemřě. Pochowany bu z chuduškim pohrjebom štwórteje klasy na Budyskim Tuchorju, hdžež jeho row džensa wjac zdžeržany njeje. Wobžarujo jeho zažnu smjerć, Michał Hórnik skoržo wuwoła: „Młodeho, rjane nadžije wubudžaceho narodowca smy zhubili!“ T.M.

Přeprašujemy

W februaru wusyla so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhlósu.

- 03.02. Sexagesimae**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěć (sup. Malink)
- 10.02. Estomihi**
14.00 namša w Bórkowach we wósadnej žurli (farar Kšeńka)
- 11.02. pónđzela**
14.00 kubłanske popołdnje w Budyšinje na Michałskej farje
- 13.02. srjeda**
19.30 Rakečanska Bjesada w farskej bróžni
- 17.02. Invokavit**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhlósu (sup. Malink)
- 24.02. Reminiscere**
14.30 wosadne popołdnje w Slepom (sup. Malink)
- 03.03. Okuli**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěć (sup. Malink)
- 04.03. pónđzela**
15.00 wosadne popołdnje w Malešecach (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadni zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čisć: Lessingowa čisćernja, Kamjenc

Postvertriebsnummer: F 13145
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačne. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.

Lětny abonement plaći 8 eurow.